

Україна у фокусі

8 – 14 вересня

2014 року

ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>6</i>
<i>«ОСОБЛИВИЙ СТАТУС» ДОНБАСУ: ЩО ЧЕКАЄ НА РЕГІОН У МАЙБУТНЬОМУ?.....</i>	<i>6</i>

I. Огляд політичних подій за тиждень

8
вересня

Групи терористичних організацій Донецької та Луганської «республік» порушують мінські домовленості про припинення вогню і продовжують регулярно обстрілювати позиції сил АТО, які дотримуються перемир'я, незважаючи на обстріли. Про це повідомили в Міністерстві оборони України.

Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ, яка стежить за дотриманням режиму припинення вогню, зафіксувала перестрілки між силовиками і сепаратистами. Вона оприлюднила свої звіти щодо обстрілів донецького аеропорту, Маріуполя Донецької області і Щастя Луганської області в період з 6 по 8 вересня.

Правий сектор братиме участь у парламентських виборах. Про це заявив прес-секретар партії Борислав Береза.

Влада самопроголошеної «Донецької народної республіки» вимагає особливого статусу для своїх «республік» Донбасу і розуміє під ним отримання незалежності від України при збереженні культурних та економічних зв'язків. Про це заявив «віце-прем'єр» ДНР Андрій Пургін. За його словами, закон про особливий статус має зафіксувати статус російської мови та неперешкоджання економічним зв'язкам з Російською Федерацією. Водночас, про повернення до складу України зараз не йдеться, заявив Пургін.

Президент України Петро Порошенко відвідав Маріуполь з робочим візитом. Після появи інформації про його відвідини міста блокпости під Маріуполем почали обстрілювати. Порошенко наказав забезпечити оборону міста і висловив упевненість, що «Маріуполь є і буде українським містом», і що вся Україна готова допомагати його захищати.

Петро Порошенко провів телефонну розмову з колегою Володимиром Путіним, під час якої сторони домовились про продовження координації дій з підтримки режиму припинення вогню.

9
вересня

В Донецьку обстріляли аеропорт і Київський район міста. Про це повідомили в прес-центрі АТО. Збройні Сили України утримують встановлені раніше позиції без порушень домовленості про невідкриття вогню, тоді як обстріли з боку незаконних збройних формувань тривають.

За час проведення антитерористичної операції на Донбасі кількість загиблих бійців Збройних сил України досягла 723 осіб. Про це повідомив керівник проекту цивільно-військового співробітництва Міноборони Олексій Ноздрачов.

За час перемир'я на Донбасі, оголошеного 5 вересня, в зоні АТО звільнено 648 заручників, проводиться робота зі звільнення ще близько 500 осіб. Про це повідомив спікер інформаційно-аналітичного відділу РНБО Андрій Лисенко.

Самопроголошена «Донецька народна республіка» претендує на всю територію Донецької області та не погодиться на «особливий статус» для її третини, яку вона контролює. Про це заявив «прем'єр-міністр ДНР» Олександр Захарченко. Як відомо, радник президента України Юрій Луценко заявив, що мінський протокол не передбачає особливого статусу для Донецької та Луганської областей у цілому, його отримає лише третина території Донбасу.

Сепаратисти з початку режиму припинення вогню на Донбасі вже 93 рази його порушили. Про це йдеться в повідомленні прес-служби Міністерства закордонних справ України в Twitter.

**10
вересня**

У Києві пройшов з'їзд партії «Народний фронт», який обрав головою політради прем'єр-міністра Арсенія Яценюка, а керівником центрального штабу – спікера Олександра Турчинова. У політраду партії ввійшли міністра внутрішніх справ Арсен Аваков, Лілія Гриневич, В'ячеслав Кириленко, Андрій Парубій, Павло Петренко та Тетяна Чорновол. У передвиборчий список партії потрапили лідер групи «Інформаційний спротив» Дмитро Тимчук, козак Михайло Гаврилюк, . Партія «Народний фронт» ухвалить рішення про формат участі у виборах до Верховної Ради України на наступному з'їзді.

Командир батальйону сил АТО «Дніпро» Юрій Береза головною причиною оточення в Іловайську назвав зраду командуючого сектора «Д» генерала Литвина.

Таку його позицію підтримали командир батальйону «Донбас» Семен Семенченко та заступник командира Добровольчого корпусу «Правий сектор» Валентин Манько.

**11
вересня**

Бойовики готують збройні провокації з метою зриву режиму припинення вогню на Донбасі, оголошеного в рамках підписання мінського протоколу. Про це повідомив керівник групи «Інформаційне спротив» Дмитро Тимчук. За його словами, терористи планують обстріли Донецьк із застосуванням «Градів», з метою звинуватити в цьому українські війська. Переміщення двох установок РСЗВ БМ-21 «Град», які можуть бути використані в рамках даного плану, зафіксовано в районі населеного пункту Єленівка.

13
вересня

Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк заявив, що братиме участь у дострокових парламентських виборах окремо від партії «Блок Порошенка». Про це він сказав на 11-й Щорічній зустрічі Ялтинської Європейської Стратегії (YES) у Києві. «Ми мали разом з президентом йти на вибори, але партія президента Порошенка — це мене не задовольнило. Отже, ми в різних таборах, але об'єднані консолідованою позицією заради змін, заради реформ», – сказав Яценюк.

Черговий російський «гуманітарний конвой» незаконно перетнув кордон України. Про це повідомив спікер інформаційного центру Ради національної безпеки і оборони України (РНБО) Андрій Лисенко. Він зазначив, що ані українські прикордонники і митники, ані представники Червоного Хреста не були допущені до перевірки й оформлення російського вантажу та транспортних засобів, які його перевозили.

Угоду про поглиблену й всеосяжну зону вільної торгівлі між Україною та Євросоюзом відклали на рік. Про це заявив єврокомісар із питань торгівлі Карел де Гухт. Це означає, що Угоду про асоціацію в частині зони вільної торгівлі не буде застосовано. Водночас ЄС продовжить односторонні торговельні преференції для України на цей період, за якими українські товари постачатимуться на європейський ринок без мит, тоді як мита на європейські товари зберігатимуться.

МЗС України підтвердило домовленість між Україною та ЄС та роз'яснило, що після ратифікації Європарламентом і Верховною Радою України, що заплановано на 16 вересня, Угода про асоціацію набуде чинності 1 листопада. Її положення тимчасово застосовуватимуться до моменту ратифікації парламентами всіх 28 країн-членів ЄС. Утім, це стосується лише політичної частини угоди.

Домовленості між Україною та ЄС знімають гіпотетичні занепокоєння російської сторони, пов'язані з імплементацією Угоди. Про це йдеться у заяві МЗС, де також зазначено, що Україна та ЄС погодилися продовжити консультації з Російською Федерацією з питань торгівлі. Таким чином, Київ та Брюссель пішли на поступки Москві, яка висунула застереження до Угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС. У разі неврахування її претензій російська сторона погрожувала значними ускладненнями в торгівлі між Росією та Україною.

II. Аналітична довідка

«ОСОБЛИВИЙ СТАТУС» ДОНБАСУ: ЩО ЧЕКАЄ НА РЕГІОН У МАЙБУТНЬОМУ?

8 вересня радник Президента України Юрій Луценко заявив, що згідно з домовленостями представників України, Росії, ОБСЄ та проросійських сепаратистів, досягнутих у Мінську 5 вересня, частина Донецької та Луганської областей, яку наразі контролюють бойовики, отримає спеціальний статус у складі України. У відповідь представник самопроголошеної Донецької народної республіки Олександр Захарченко зауважив, що сепаратисти претендуватимуть на контроль над усією територією двох областей Донбасу. У свою чергу, голова Донецької обласної державної адміністрації Сергій Тарута повідомив, що законопроект, який наповнить змістом «особливий статус» територій Донбасу, досі не розроблено, і з приводу нього ще тривають консультації.

Якими б хотіли бачити майбутній статус Донбасу основні учасники російсько-українського конфлікту?

У що може вилитись «особливий статус» Донбасу на практиці?

Формальне оголошення двостороннього перемир'я та рішення надати Донбасу особливий статус, вочевидь, стало результатом виснаження і серйозних втрат різного роду, які зазнали від бойових дій у цьому регіоні обидві сторони конфлікту – Україна та Росія. Попри це, так само зрозуміло, що вони намагатимуться використати період перемир'я для того, аби, з одного боку, краще підготувати себе до ймовірного відновлення воєнних дій і, з іншого боку, реалізувати свої ключові інтереси. Один із проявів останньої тенденції, скоріше за все, полягатиме в продовженні формальних і неформальних переговорів, а також взаємного тиску, з приводу закріплення того чи іншого статусу територій Донбасу, який більшою чи меншою мірою відповідав би інтересам українського або російського керівництва.

Очевидно, що нові керівники сепаратистських організацій не відіграватимуть у цьому процесі

будь-якої помітної ролі, а виконуватимуть роль ретрансляторів інтересів офіційної Москви. Інтереси російського Президента Володимира Путіна по відношенню до Донбасу, вочевидь, ґрунтуватимуться на кількох міркуваннях. По-перше, цілком очевидно, що він не планує приєднувати території Донбасу до Росії, оскільки це загрожує йому не лише подальшим посиленням міжнародної політичної й економічної ізоляції, а й появою нового соціально-економічного тягаря. Більш привабливим для нього, на перший погляд, було би створення на теренах двох східних українських областей маріонеткових державних утворень, які не були би частиною Росії, однак повністю контролювалися з Москви. Такий варіант дозволив би Путіну уникнути певної частки міжнародного осуду та потенційних санкцій і при цьому ускладнити інтеграцію України до ЄС і НАТО внаслідок існування замороженого конфлікту на її території.

Водночас досвід подібних сепаратистських анклавів на території Молдови та Грузії свідчить про те, що їх існування не дає змоги Росії досягти своєї кінцевої мети – геополітичного контролю над цими двома державами. Підписання обома державами Угоди про асоціацію з ЄС та рух Грузії в бік членства в НАТО стали свідченнями того, що дії Москви зі створення сепаратистських утворень дали протилежний ефект – посилення популярності західного вектору в цих країнах та збільшення прихильності ЄС і НАТО до них. Ситуація з анексією Криму та безпрецедентне посилення міжнародної підтримки України протягом останніх місяців, зрештою, стало для Росії неприємним дежавю. Тому вельми ймовірно, що на цьому етапі інтереси Путіна щодо Донбасу можна звести до двох головних: залишити за собою повний політичний контроль над захопленими територіями та реалізовувати його завдяки запровадженню на законодавчому рівні тієї чи іншої форми права вето Донбасу на зовнішньополітичні питання і водночас перекласти ношу соціально-економічного забезпечення цього регіону на українську владу.

Ці бажання Путіна, зрозуміло, не влаштовують керманців української держави та Президента Порошенка, зокрема. Очевидно, що задача-максимум для нього полягає у звільненні всіх територій Донбасу, однак, зважаючи на російські військові резерви, сподіватися на її досягнення у короткій перспективі не доводиться. На заваді цьому стоїть і позиція країн Заходу, які поки що відмовляються постачати Україні летальне озброєння чи надавати інші послуги військового характеру,

які б могли змінити баланс сил на користь українських збройних сил. Ще однією перешкодою для втілення цього плану в життя є зростаюча кількість загиблих і постраждалих з обох боків протистояння, яка робить кінцеву мету менш привабливою з огляду на ті жертви, яких коштуватиме її досягнення.

Відповідно, якщо швидко виконати поставлене завдання неможливо, варто шукати способи, як зробити це поступово. У цьому контексті зміст майбутнього законопроекту про статус Донбасу може відігравати другорядну роль, а його положення, скоріше за все, не відображатимуть справжнього стану справ у регіоні. Цілком вірогідно, що вони передбачатимуть формальне розширення автономії регіону у сфері управління власними справами та фінансами. Куди важливішою, натомість, буде реальна політика української влади щодо Донбасу та її здатність досягати своїх цілей на протигагу сепаратистам і їх хазяїнам із Москви. І з цим, очевидно, в українського керівництва будуть великі проблеми

Тому в умовах, коли відновити контроль над окупованими територіями поки що не видається можливим, Президент Порошенко може обрати варіант їх максимальної ізоляції. Це може передбачати фактичний обрив соціально-економічних зв'язків із регіоном, унаслідок чого сепаратисти будуть змушені управляти окупованими територіями без будь-якої допомоги української держави. А оскільки Донецька й Луганська області раніше забезпечували себе переважно завдяки величезним дотаціям з державного бюджету власним вугільним підприємствам, їх

скасування стане потужним ударом по економіці регіону. Більше того, після актуалізації серйозних проблем із забезпеченням анексованого Криму Москва так само навряд чи буде активно підтримувати нові сепаратистські анклави.

Подібна ізоляція означатиме для української влади відмову від окупованих територій Донбасу в короткостроковій перспективі, однак спробу повернути їх собі в перспективі довгостроковій. Оскільки спроможність сепаратистських лідерів забезпечити населенню підконтрольного їм

регіону будь-яку подобу заможного життя в умовах економічної блокади Києва близька до нуля, з часом зростатиме як бажання жителів окупованих територій повернутися до складу України, так і нехтіть Москви продовжувати підживлення сепаратистів. Більше того, на відміну від ситуації з Кримом, повернення окупованих територій Донбасу під фактичний контроль української держави може бути легшим, зважаючи на відсутність будь-яких формальних документів про зміну кордонів.

Висновки

Таким чином, майбутній статус окупованих територій Донбасу буде визначено, скоріше за все, не ухваленим законом на цю тему, а результатом переговорів і боротьби ключових учасників конфлікту – українського та російського президентів. І якщо Володимир Путін бажав би закріпити за Донбасом право впливати на зовнішню політику України та перекласти на українську владу відповідальність за соціально-економічну підтримку цього регіону, то Петро Порошенко може віддати перевагу ізоляції окупованих територій та припиненню його фінансування. Якщо останній сценарій у тому чи іншому вигляді буде реалізовано, Київ де-факто відмовиться від ідеї повернути Донбас під свій контроль швидко і за будь-яку ціну, однак сподіватиметься досягти цієї мети в довгостроковій перспективі та зі значно меншими втратами.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук